

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Institucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Notatka ze spotkania Grupy Tematycznej ds. Inteligentnych Wiosek (*Smart Villages*) w dniu 21 lutego 2018 r. w Brukseli

Trzecie spotkanie grupy tematycznej odbyło się 21 lutego 2018 r. w Brukseli. Spotkanie dotyczyło możliwości realizacji szeroko rozumianych usług na obszarach wiejskich za pomocą innowacji społecznych i cyfrowych. Miało ono trzy cele:

- dostarczenie przeglądu podejmowanych inicjatyw i realizowanych projektów w zakresie cyfrowego wsparcia realizacji usług na obszarach wiejskich;
- wymiana doświadczeń i dyskusja sposobów realizacji takich inicjatyw, uwzględniając wyzwania i szanse, jakie niosą za sobą innowacje cyfrowe;
- dyskusja roli Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich i innych polityk w procesie budowania warunków dla wdrażania innowacji społecznych / cyfrowych, które mogą posłużyć usprawnieniu usług na obszarach wiejskich.

W spotkaniu uczestniczyło ponad 60 osób – przedstawiciele m.in. Parlamentu Europejskiego i Komisji Europejskiej, krajowych sieci obszarów wiejskich, ministerstw, samorządów lokalnych i regionalnych, sektora społecznego i akademickiego. Autor niniejszej notatki był jedynym uczestnikiem spotkania z Polski i jednym z pięciu przedstawicieli sektora akademickiego.

Prezentacje dostępne są pod adresem: https://enrd.ec.europa.eu/news-events/events/3rd-meeting-thematic-group-smart-villages_en.

Spotkanie otworzył Paul Soto z punktu kontaktowego ENRD w Brukseli, który przedstawił dotychczasowe dokonania grupy tematycznej i agendę. Spotkanie podzielone zostało na cztery części. Pierwsza z nich miała charakter wprowadzający, prezentowano zagadnienia ogólne. Prelegenci prezentowali następujące zagadnienia:

- Wstęp do projektowania usług opartych na technologiach teleinformacyjnych (Steffen Hess): Przedstawienie definicji *smart village* w kontekście *ICT*; ekosystem tego typu usług; usługi *ICT* jako odpowiedź na współczesne wyzwania życia na wsi i konieczność ich projektowania w taki sposób, by odpowiadały potrzebom ludzi (*human-centred design*).
- Podstawowe uwarunkowania cyfryzacji obszarów wiejskich (Jan Droge): Cele UE w zakresie zapewnienia dostępu do internetu; przyczyny niższego stopnia cyfryzacji obszarów wiejskich w porównaniu do obszarów miejskich; Biura ds. Internetu Szerokopasmowego (*Broadband Competence Offices*) w krajach UE; mapowanie obszarów, które borykają się z brakiem dostępu do tej usługi jako kluczowe działanie na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu i planowania przyszłych inwestycji; problem „ostatniej mili” w kontekście budowy infrastruktury.
- Doświadczenia *Smart Cities* w kontekście *Smart Village* (Nathalie Dumarey): Przedstawienie definicji *smart city* i elementów budujących *smart city*; identyfikacja mocnych stron społeczności; przykłady strategii przeciwdziałania problemom obecnym w miastach Flandrii z

wykorzystaniem podejścia *smart city*; kokreacja (udział sektorów: rządowego, naukowego, biznesowego i społecznego) jako wymagane podejście do rozwiązywania problemów; znaczenie informacji i jej gromadzenia we współczesnym rozwoju.

Wspólnym wątkiem obecnym w każdej prezentacji było *connectivity* (dołączalność; powiązawalność). Termin ten dotyczy powiązań projektu/wsi/obszaru z innymi i przez to uczestnictwa w szerszym procesie przemian i osiągnięcia wspólnych celów. Zagadnienie to jest także dyskutowane w literaturze naukowej dotyczącej współczesnych procesów rozwojowych (w tym na obszarach wiejskich), w czym można upatrywać przenikania się elementów dyskusji podejmowanych przez decydentów i przedstawicieli świata akademickiego.

Druga część spotkania koncentrowała się na innowacjach cyfrowych. Podejmowane w prezentacjach zagadnienia to:

- Zapewnienie usług na obszarach wiejskich z wykorzystaniem innowacji cyfrowych (Clive Peckham i Emilija Stojmenova Duh): prezentacja oparta była na doświadczeniach w realizacji projektu *Erudite* (realizowanego w ramach *Interreg*); kluczowe aspekty projektowania usług cyfrowych na obszarach wiejskich i ocena wpływu tych usług na sytuacje społeczno-gospodarczą obszarów wiejskich i na ich środowisko; identyfikacja i włączenie interesariuszy i odbiorców podejmowanych działań (w kontekście m.in. posiadanych umiejętności, zaufania i edukacji) nako warunek wdrażania dostępu do usług *ICT*.
- Przykłady usług na obszarach wiejskich wspieranych przez innowacje cyfrowe: Opieka Zdrowotna dla Seniorów (Madeleine Blusi, Szwecja), Węzły Cyfrowe (Colm McColgan, Irlandia), Efektywność Energetyczna (Celia Goncalves i Ana Mesquita Santos, Portugalia), Infrastruktura Cyfrowa (Cyfrowe Osiedla) (Katherine Willis, Wielka Brytania), Mobilność (Darmowa Komunikacja dla Osób Starszych w Peryferyjnych Obszarach Wiejskich) (Marko Zevnik, Słowenia), Szkolenia przeciw Cyfrowemu Wykluczeniu (Umiejętności Osób Starszych) (Jackie Lewis, Wielka Brytania). Przykłady były prezentowane w formule *marketplace*.

W trzeciej części spotkania uczestnicy w grupach dyskutowali na trzy tematy, dotyczące: poszukiwania odpowiednich sposobów wdrażania rozwiązań cyfrowych; centrów coworkingowych, węzłów cyfrowych i sieci jako kluczowych katalizatorów cyfryzacji obszarów wiejskich; identyfikacji i rozwoju niezbędnych umiejętności. Autor niniejszej notatki uczestniczył w dyskusji na trzeci z wymienionych tematów. W jej trakcie podjęto kilka kluczowych problemów jeśli chodzi o rozwój umiejętności sprzyjającym włączeniu społeczności w proces cyfryzacji, m.in.:

- Różnice w specyfice potrzeb mieszkańców obszarów wiejskich w aspekcie usług telekomunikacyjnych;
- Sektor społeczny (potrzeby jednostek) vs. sektor biznesowy (potrzeby przedsiębiorców i rolników); wieś jako miejsce życia, pracy i innych aktywności w kontekście kształtowania potrzeb;
- Rozwiązania i polityki sprzyjające zapewnieniu usług na obszarach wiejskich, z uwzględnieniem problemu opłacalności inwestycji (*cost efficiency*);
- Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu / działania na rzecz włączenia cyfrowego a cechy obszarów wiejskich i społeczności;

Autor niniejszej notatki w podejmowanych dyskusjach zwrócił uwagę – mając na względzie różne charakterystyki obszarów wiejskich w Europie – na problem peryferyzacji (nie tylko w znaczeniu odległości geograficznej) niektórych regionów wiejskich. Problem ten widoczny jest m.in. w Polsce. Badania pokazują, że w krajach takich jak Belgia czy Holandia, właściwie nie występują obszary

wiejskie, które cechują się brakiem rozwiniętych powiązań z obszarami miejskimi. Z tego względu taki głos w dyskusji wydawał się w opinii autora notatki niezbędny. Autor podziela także punkt widzenia zaprezentowany przez innych uczestników dyskusji, mianowicie, że problem wykluczenia cyfrowego społeczeństwa wiejskich wynika nie tylko z braku infrastruktury umożliwiającej realizację innowacji cyfrowych, lecz także z niedostatecznego poziomu kapitału ludzkiego na wsi i postaw ludności wiejskiej wobec usług ICT.

Ostatnia, czwarta, część spotkania dotyczyła z jednej strony podsumowania dotychczasowych aktywności grupy tematycznej, ze szczególnym uwzględnieniem trzeciego spotkania, a z drugiej prezentacji przyszłych planów i działań Grupy. Zaprezentowano także projekt pilotażowy Ecorys dot. inteligentnych, społecznie zorientowanych ekowiosek.

W podsumowaniu brali udział także przedstawiciele Parlamentu Europejskiego, którzy podkreślili znaczenie wymiany doświadczeń, rozpowszechniania dobrych praktyk i konsultacji działań (np. poprzez organizację spotkań takich jak niniejsze). Wskazano, że inteligentne wioski nie istnieją tylko dla siebie. Idea ma niezwykle silny komponent społeczny i w końcowym rezultacie prowadzi do poprawy jakości życia na wsi (Tibor Szanyi). Franc Bogovic podkreślił z kolei, że potrzebne jest także zrozumienie tej idei przez społeczności wiejskie, które muszą być włączona w tego typu działania. Komponent *smart* nie musi dotyczyć wioski jako całości, lecz może być obecny w różnych działaniach, w zależności od potrzeb i problemów. Tak więc *smart* dotyczy podejścia do rozwiązywania problemów i wyzwań. Koresponduje to z jedną z pierwszych prezentacji, w trakcie której Nathalie Dumarey stwierdziła, że bycie *smart* nie oznacza bycia „po prostu smart”. Oznacza to właściwą identyfikację wyzwań i ich podjęcie stosując inteligentne rozwiązania. Podobnie, *smart village* nie oznacza wioski oderwanej od swojego dziedzictwa – lokalne DNA musi być zachowane, jeśli chce się poprawnie zidentyfikować wyzwania i je zrozumieć (a w konsekwencji rozwiązać problemy). Taki punkt widzenia nawiązuje z kolei to obecnej w Europie już od kilku dziesięcioleci odnowy wsi (jako pewnego podejścia do rozwoju obszarów wiejskich). Idea inteligentnej wioski to „tylko” punkt wyjścia (przemyslenia własne autora). Franc Begovic odniósł się także do różnic między lepiej i słabiej rozwiniętymi krajami UE w aspekcie rozumienia i implementacji pewnych idei, wynikających z ich cech społeczno-ekonomicznych. Paul Soto w podsumowaniu odniósł się z kolei do idei inteligentnych wiosek jako transformacji cyfrowej obszarów wiejskich w celu efektywniejszego rozwiązywania wyzwań i podnoszenia jakości życia.

Kolejne spotkanie grupy tematycznej nt. modernizacji usług na obszarach wiejskich za pomocą innowacji cyfrowych i społecznych odbędzie się 22 maja br. w Brukseli.

Notatkę sporządził: Oskar Wolski, Uniwersytet Łódzki, Katedra Geografii Regionalnej i Społecznej (oskwolski@gmail.com) – 22 luty 2018 r. Tłumaczenia stosowanych przez prelegentów pojęć i tytułów projektów zostały dokonane przez autora notatki.

Udział pana Oskara Wolskiego w warsztatach finansowany był ze środków Jednostki Centralnej Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

